

dasági előnyöket nem is nyújt Olaszországnak, politikailag annál nagyobb jelentőségű. A japán invázió ugyanis Szovjetország haderejének legnagyobb részét leköti és így a fasizmus Európában szabadabb működési teret nyer. Legfőbb ideje, hogy a világ békeszerető 90%-a összefogjon és megakadályozza azt, hogy a totális államok az egész világot lángbaborítsák, amire pedig készülnek.

Szántó Árpád

FIGYELŐ

Féja Géza öt hónapja

Ugyanazzal a döbbsent izgalommal, lélekzetállító érzéssel olvastuk a lapokban Féja Géza és a bírósági elnök közt pergő párbeszédet, akár magát, a szóbanforgó büntényt, a „Viharsarkot”. A bíróságnak bizonyára igaza van, mikor Féja Gézára rásütötte a nemzetrálgalmazás bűncselekményét, amelyet a magyar író a birtokos osztály elleni izgatással követett el. De melyik „nemzetet” rálgalmazta meg? Werbőczy parasztirtó törvénykönyve óta két nemzetről tudunk: az egyik lent van, a másik fent. Az egyik hivatalosan is „nemzet”, a másik, a nép, szeretne az lenni és csak akkor számít annak, ha szükség van rá a harctereken. „Rohanj János, Gyürkőzz János . . .” Féja Gézának az a bűne tehát, hogy az évszázadok óta kívülrekedt népet nemzetté akarta tenni, a jogfosztott nincstelen milliókat be akarta vezetni az őket megillető igazi nemzeti életbe. Ez a mi érzésünk és ezt érzi ma néhány millió magyar is velünk.

Az ügyész Úr vádirata alapján a bíróság nemzetrálgalmazó könyvnek bélyegezte meg a Viharsarkot. Mi pedig minden kertelés nélkül kijelentjük, hogy éppen ez a könyv volt egyike azoknak a Magyarországról ideérkező írói vallomásoknak, amelyek a nemzeti érzésükben ingadozókat megerősítették magyarságukban és az idegen faji tusakodás áldozatait, elsősorban a szegény népet visszavezették elhagyott magyarságához. Féja Géza Viharsarok című könyve ugyanazzal a messiási erővel hódított, térített híveket a magyarság számára, mint évszázadokkal azelőtt az első magyarnyelvű Biblia a kereszténységnek. Majd minden munkáskönyvtárban megvan a Viharsarok és akik nem tudtak hozzájutni, azoknak lapjainkban idéztük, szuggeráltuk, elsősorban az ingadozóknak ezt a biblikus erejű könyvet: nézzétek bajban van a magyar nép, gyertek segítségére, legyetek újra magyarok és megint csak magyarok! Tanúsíthatunk, levelekkel, írásokkal bizonyíthatjuk, hogy ez a könyv valóban csodaszerként hatott az ingadozókra. Féja, Illyés Gyula, Kovács Imre könyvei az útdállamok magyarsága között éppen szociális igazságuk miatt felbecsülhetetlen missziót végeznek! A baj, a nyomorúság megkétszerezte az erőket és a vakokból látók, a süketekből hallók lettek.

Az ószövetségi sorsérzést idéző Viharsarok előszavában Féja Géza szellemi őseit a XVI század szociális hangú prédikátorát, Szkárosi Horváth Andrászt idézi:

„Nem mondhatjátok, hogy nem tudjátok Isten akaratját,
Mert minden pap, deák, gyermek, hegedős nagy nyíltan kiáltják,
Am meglátjátok miként várjátok az ítélet napját.”

Négyszáz év előtt hatalmas magyar néptömegek hallgatták és fogadták be szomjas szívükbe a szociális igazságot jelentő krisztusi szavakat. Ma a névtelenek, a nincstelenek, a porig lesujtott szegény Tiborcok ott sorakoznak a Féja Gézák mögött, az újszavú prédikátorok „vádoltak padján”, izzó magyarságukban megerősödve és zúgva harsogják az új „Psalmus Hungaricum”:

„Atdál földművest a tengernek,
adj emberséget az embernek.
Adj magyarságot a magyarnak,
hogy mi ne legyünk német gyarmat . . .”

A szenvedő magyar nép mindig megérti az ő prédikátorait,
és mindenkor híven követi . . .

Vass László

A Márciusi Front a népies demokráciáért

A magyarországi Márciusi Front okt. 10-én a makói Korona-szálló termében nagygyűlést rendezett, amelyen Sárközi György, Kovács Imre, Veres Péter, Erdei Ferenc, Féja Géza és Illyés Gyula léptek fel. A Frontnak ez volt az első nagy megmozdulása március 15-e óta. A gyűlésen kiáltvánnyal fordultak az ország népéhez, amelyben megismételték március 15-én, a múzeum lépcsőjén felolvasott tizenkét pontjukat. Ezek:

1. Követeljük az ország demokratikus átalakítását.
2. Gondolat-, szólás-, sajtó-, gyülekezési és szervezkedési szabadságot.
3. Az általános, egyenlő és titkos, minden korrektívum nélküli választójogot.
4. Az országgyűlési képviselők összeférhetetlenségének legteljesebb betartását; országgyűlési képviselő ne vállalhasson igazgatósági, érdekképviseleti tagságot.
5. Az ötszáz katasztrális holdon felüli birtokok kisajátítását.
6. A bankok, kartellek és monopóliumok magyarságot sorvasztó uralmának megszüntetését.
7. A progresszív adórendszer bevezetését.
8. A munkát minden dolgozni akaró magyar számára: a negyvenórás munkahét bevezetését a szellemi és fizikai munkában egyaránt, az álláshalmozás és mammutjövedelmek megszüntetését.
9. A minimális munkabérek megállapítását a biológiai létminimum fölött.

10. A dolgozók gazdasági vonatkozású szervezkedésének szabadságát.

11. Az alsóbb néposztályok érdekében a közép- és főiskolákon a progresszív tandíjrendszer és a minőségi szelekció bevezetését.

12. A dunavölgyi népek számára a hovatarthatóság kérdésében az önrendelkezési jog tiszteletben tartását, a dunavölgyi öncélúság és konföderáció gondolatának megvalósítását.

A kiáltvány leszögezi, hogy a Márciusi Front népi demokráciát akar, az emberiség, az egyenlő jogok és kötelezettségek alapján.

„S akarjuk azért, mert meggyőződésünk és tapasztalaink szerint csak a dolgozó néposztályoknak az állam életébe való hatásosabb bekapcsolódásától remélhetjük a megpróbált magyar nemzet megizmosodását. Valljuk, hogy csak az alulról felépített politikai nemzet tudja képviselni a széles néprétegek érdekeit. Nem vagyunk hajlandók a magyar nép sorsát kétes parancsuralomra tülekvő diktátorokra bízni.“

A kiáltvány újból állást foglal a dunai népek összefogásának szükségessége mellett és foglalkozik a zsidókérdéssel, amellyel némelyek el akarják terelni a figyelmet a társadalmi átalakulás szükségességéről.

„A zsidóságnak a nemzetre nézve kártékony elemeit egy percig sem védjük, de a nemzettel közösséget vállalókat nem vagyunk hajlandók a nemzet életéből kitzasztani.“

A kiáltvány újból megerősíti a tizenkét pontot, de megemlíti, hogy „a magyar élet átalakulása mégis azt kívánja, hogy a pontok közül időrend szempontjából egyet kiemeljünk. Ez a választójog és a szabadságjogok kérdése. A Márciusi Front az általános, titkos, egyenlő, minden magyar dolgozóra kiterjedő választójog azonnali megvalósítását követeli. E választójognak azonban csak úgy van értelme, ha a gyülekezési, szervezkedési, szólás- és sajtószabadságnak minden korlátozását azonnal megszünteti.“

A Márciusi Front makói összejövetelén elhatározta, hogy működését kiterjeszti és elveinek megvalósítására, gyakorlati fóladatokat is vállal. A választójogról rövidesen röpiratot ad ki.

Féja Géza a következőket jelentette ki a makói gyűlésre vonatkozólag:

— Értekezletünk kimondotta, hogy nem kíván a napi politika harcaiba beavatkozni, hanem eredeti gondolatához híven, továbbébredtgeti a magyar társadalom történelmi felelősségérzetét és irányító eszméket nyújt a magyar közösségnek.

A vásárhelyi találkozó

Száznolcvanhét ifjú gyűlt össze a vásárhelyi Apolló termében: a kisebbségi fiatalok, az újarcú transzilván nemzedék képviselői. Írók, ügyvédek, tanárok, papok, orvosok szabadfoglalkozásúak, értelmiségiek. Összejöttek megszívelve Tamási Áron, az erdélyi nagy magyar író felhívását: „*Mindnyájan magyarok vagyunk!*“ — hogy

mindenfajta párt és klikkszellemen tülemlkedve, megtárgyalják az erdélyi magyarság és az egész középeurópai magyarság időszerű kérdéseit, hogy vállalják a kisebbségi sorsközösségből adódó egymásrautaltságot minden következményével, az erdélyi magyar néptest kollektív érdekeinek védelmére, szabad fejlődésének biztosítására.

Ez a találkozó nem pazarolta erejét gondosan körülczellált, minden „ideológiai” élettől megfosztott és ezért semmilyen felelősséget nem jelentő határozati javaslatok prókatori megfogalmazására. Nem! Az elfogadott határozatok a demokratikus gondolat megújódását tükrözik a kisebbségi fiatalságban. A demokráciáért való kiállás a fontos s az a tény, hogy az elnöklő Tamási Áron körül olyan különböző szellemfrontokról jött egyéniségek mint, dr. Asztalos Sándor, a Magyar Pártok sajtójánál dolgozó Dsida Jenő, a katolikus Vencel József, a helikonista Molter Károly és Bözödi György, Finta Zoltán, a Brassói Lapok szerkesztője, Kacsó Sándor, a munkásíró Nagy István és a Korunk gárdájából Balogh Edgár, Méliusz József és mások testvéri egyetértésben, közös akarással keresték a kiutat az erdélyi magyar néptest mai szorongatott helyzetéből.

Nagy horderejű az a tény, hogy az összegyűlteket egyhangúan elfogadták az alábbi indítványt: „A Találkozó mondja ki, hogy hisz a szellem szabadságában, mert a lelkiismeret és gondolat korlátozását nem tartja összeegyeztethetőnek a kisebbségi életformával. Továbbá mondja ki, hogy elsőrangú céljának ismeri el a magyar közművelődésben eddig részt nem vett nemzeti rétegek fokozott bevonását az erdélyi magyar kisebbségi szellemi életbe.”

A Vásárhelyi Találkozó nem egy fontos tanulságot rejt magában a minden földrészen szétszórt magyar népegyetem s a jugoszláviai magyarság számára is. Megmutatta, hogy a kicsinyes és rövidlátó szektaszzerű elzárkózás kora lejárt. Megmutatta, hogy a közös érdekek felismerése kiindulópontja lehet egy határozott célokat kitűző, világnézeti, párt- és klikkszemponatokon tülemlkedő összefogásnak. Végül megmutatta még azt is — és ezt a tanítását nekünk, jugoszláviai magyaroknak különösképen meg kell szívlelnünk, — hogy az ilyen sorsközösségvállaló összefogás nem szolgálhat sem ürügyül, sem ugródeszkául hegemoniára törekvő, hivatalan klikkek és akarnokok egységbontó manővereinek.

Sz. Sz.

Az ifjúság és a film

I.

Napjaink filmjének az a feladata, hogy elaltasson, hogy az élet nehézségeit eltakargassa. A film a fiatalságban ál-hősiességet, hamis ideálokat, suta igazságérzetet fejleszt ki. Vegyük a „San Francisco” c. filmet. Itt a földrengés alkalmával a rosszak mind elpusztulnak, a jók pedig sértetlenek maradnak. A film azzal áztatja a naív embereket, hogy létezik egy felsőbbrendű hatalom, mely a jóságot

megjutalmazza, a rosszat pedig megtorolja. Mit nyújtanak a mai német és olasz filmek? A vásznon megjelenő barna vagy fekete inges ifjú mindig szép és bátor, minden szív érte dobog, ha ütközetbe megy, hősiesen harcol, ellenfeleit mind megöli, jómaga pedig sér-tetlenül, győzelmesen kerül ki a harcból.

Jean Renoir

II.

A mai film igyekszik a fiatalságból minden ellenállóerőt kiölni. A film az ifjúságban ellenszenvet kelt az erőfeszítést és kitartást igénylő munka iránt. Eltávolítja az olvasástól. Fialat leányok külsőleg és erkölcsükben filmideáljukoz akarnak hasonlók lenni. A film már 100 éve keresi igazi útját és útkeresésének egész nemzedékek estek áldozatul. Vajjon ez a generáció is áldozata lesz? Mutassatok nekem valakit, aki a modern filmből bármit is tanult.

Georges Duhamel

III.

Az ifjúság részére a leghozzáférhetőbb művészet a film. Kulcsnak kellene lennie, mely a fiatalok előtt megnyitja az egyetemes kultúra kapuját. A tudományos filmet az átlagos filmtechnikusok eddig nem valósították meg. Erről a tudósoknak kellene gondoskodniok. A legegyszerűbb az volna, ha a fimtechnikát (ami nem is olyan nehéz) tudósok tanulnák meg, mert könnyebb a tudósból filmtechnikust faragni, mint ebből tudóst.

Jean Painlevé

IV.

Mint minden művészetnek, a filmnek is két szerepet kell betöltenie. Az első, hogy a valóságot fejezze ki, olyan erővel mint Richardson, Balzac, Dickens, Dosztojevszki, a második, hogy lírát, költészetet adjon. De nem hollywoodi operettköltészetet, hanem a nyomorúság és a mindennapi gondok megrázó lirizmusát, mely máltó egy Shelley-hez, Heine-hez, Whitman-hoz. De a mai film-mágnásoknál, kiknek legfontosabb a haszon, erre nem számíthatunk. Ezért kellene megfelelő anyagi tőkével amatőr filmklubokat alakítani. A Renault-művek 25'000 vasmunkása közül biztosan akadna egy 200—300 fiatal munkásból álló csoport, hogy a vásznon életüket és munkájukat bemutassák.

Jean Richard Bloch

V.

A rengeteg gangsterfilm miatt nem járok moziba. Minek nekem ezek a gangsterek, kémek, hazug Szaharák és a kifestett nők? Elegendem van abból a művészetből, mely csupa haszonlesésből valósnélküli területeken kalandozik. A mai filmtermelés gazdasági felépítettsége kizárja a való életet. Egy Greta Garbo csak beteges és bamba álmodozásra taníthatta az ifjúságot.

Jean Lurçat

A munkabérek és az alkalmazott munkások Vojvodinában*

1. Az alkalmazott munkások száma vasutasok és földmunkások nélkül:

	Vojvodina	Jugoszlávia
1930. } évi	85.839	631.181
1936. } átlag	94.981	616.209
1937. V.	106.095	692.973
1937. VI.	107.603	713.835
1936. VI.	95.523	630.720

2. Az átlagos munkabérek fejlődése:

	noviszádi kerületi munkásbiztosító területén	szombori	petrovgrádi	szubotikai	Vojvodinában	Jugoszláviában
1928. } évi	26'49	22'90	22'34	21'33	22'90 (1930)	26'56
1936. } átlag	18'46	16'57	15'55	15'36	16'64	21'68
1937. V.	19'31	17'18	17'55	16'72	17'86	22'44
1937. VI.	19'63	17'44	17'66	17'28	18'17	22'73
1936. VI.	18'00	16'44	15'07	15'49	16'43	21'56

* A Központi Munkásbiztosító Hivatal kimutatása alapján.

Október 10-én tartották meg a szubotikai Magyar Olvasókör tisztújító választását. Ezen a választáson a legnagyobb magyar kultúregyesület tagjai egy rég vitatott kérdésre adták meg a feleletet: friss, áthatóerejű, komoly tartalmú népi kultúra, vagy lélektelen, pusztulásra ítélt kultúr-vacsorázgatás és pipafüstös kártyacsatározás jelenti-e a magyar közművelődési egyesületek feladatát. — A magyarság élni akarása és kultúrszeretete a tagok többségét a munka, az építés mellé sorakoztatta. Már-már a népellenes kultúrbarbárság, a faji gyűlölet és a testvérharc állandósulása fenyegetett, amikor a haladószellemű magyar fiatalság bátor kiállással az igaz kultúra oldalára döntötte el a harcot. Az igazi, önfeláldozó munkavállalás győzelme volt ez a rombolás és széthúzás felett. Ezek a választások minden bizonnyal kihatással lesznek a Vajdaságban működő többi magyar kultúr szervezetek működésére is és elhatározó erővel hatnak majd egy széles, népi kultúra kialakulásában.

M. O.

A budapesti Szép Szó haladószellemű folyóirat írógárdája a múlt hónapban Szlovenszkon járt és sorozatos előadásokat tartott Középkelet-Európa politikai és kulturális helyzetéről, a magyar kultúrmozgalmakról és a még megoldásra váró feladatokról, melyeket a bátor, haladószellemű magyar ifjúság magára vállalt. Szinte üdítően és reménytgerjesztően hat minden igaz magyarra ezeknek az embereknek kiállása és állásfoglalása minden elnyomás, szociális igazságtalanság, jogtiprás ellen. Biztató jel az, hogy Magyarországon, ahonnan eddig mindig csak a jog és az igazság arculcsapásának hírei jutottak el hozzánk, vannak — és joggal tételezhetjük fel, hogy nagyon sokan vannak — olyanok, akiknek ezek az igazságtalanságok épp úgy fájnak, mint nekünk és akik épp olyan kitartással és odaadással keresik a gyógy-módot, mint mi. De szomorú jel ebben a látogatásban az, hogy magyar emberek szavukat csak akkor emelhetik fel nyíltan és háborítatlanul, ha Magyarország határait átlépték.